

Egy éve működő menopausa ambulanciánkon szerzett tapasztalataink I.

PETRÓCZI ISTVÁN DR., BAGDÁNY SÁNDOR DR.,
JÁMBOR ÉVA DR., SZATHMÁRY GYÖRGY DR.,
FALUSI MÁRIA DR.¹, MEGYERI ANTÓNIA DR.²,
TUGYI KLÁRA DR.³

A Fővárosi önkormányzat Csepeli „Baba-barát” Kórház Szülészeti és Nőgyógyászati Osztálya (főorvos: Bagdány Sándor dr.), Központi Laboratóriuma (főorvos: Falusi Mária dr.)¹ és Röntgen Osztálya (mb. főorvos: Megyeri Antónia dr.)² Csepeli Önkormányzat Mozgásszervi Szakrendelés (főorvos: Tugyi Klára dr.)³ közleménye

Összefoglalás: A Csepeli Kórházban 1994. március 1. óta működik Menopausa Ambulancia. Szerzők elemzik az első év tapasztalatait. A leggyakoribb panaszként: a hőhullámok + erős verejtékezés szerepelt, de gyakori volt a szexuális életet korlátozó hüvelyszárazság, égő érzés is. A betegek közel egyharmadánál fedeztek fel panaszt nem okozó emlőelváltozást, és felénél már valamilyen egyhébb-súlyosabb belgyógyászati elváltozás állt fenn. A laboratóriumi vizsgálatok a betegek több, mint felénél májkárosodást, cukoranyagcsere és zsíryananyagcsere defektust mutattak. Noha csak a betegek egy töredékének volt ízületi panasza, mégis több, mint 60%-nál találtak enyhébb-súlyosabb oszteoporózist. Az 50 év körüli nők kb. 30%-ánál derült ki panaszt még nem okozó gerincelváltozás. Megítélésük szerint feltétlen szükséges lenne az 50 év feletti korosztályok rendszeres klinikai-laboratóriumi szűrése és a felmerült elváltozások korai kezelése. A társadalombiztosításnak fel kellene ismernie, hogy a hormonpótlásra használt gyógyszerek jelentős támogatásával a későbbi nagyobb kiadásokat takaríthatná meg.

Kulcsszavak: menopausa, hormonpótlás, laboratóriumi vizsgálatok, ultrahang vizsgálat

Brown-Séquard 1889-es fiatalítást célzó önkísérlete a majomhere kivonattal, már a hormonok felfedezésének hajnalán jól mutatta a emberiség ősi álmát, a fiatalság visszaszerzését és megtartását. Napjainkban ez a nőknél igen jó eredményel, a HRT (Hormon Replacement Therapy) képében elérhetővé vált.

Osztályunk 1994. március 1. óta tart fenn Menopausa Ambulanciát. Jelen munkánk célja az Ambulancia működésének és a szerzett tapasztalatainknak ismertetése.

Ambulanciánkon az eltelt egy év alatt összesen

117 beteg jelentkezett, közülük 98 adatai voltak minden tekintetben értékelhetőek. Vonzáskörzetünkben kb. 40 ezer érintett korú nő él.

Anyag és módszer

A Klimax Ambulanciánkon jelentkező betegek a kezelés elkezdése előtt alapos kivizsgáláson esnek át. Ez általánosan elfogadott hazai ajánlások szerint történik a járó beteg rendelésén, vagy a kórházi ambulancián [1, 2]. Esetünkben team munkáról van szó, – a nőgyógyászat mellett – a következő szakterületek képviselőivel: radiológia, labor, reumatológia, belgyógyászat.

Az általunk hormonpótlásra felírt gyógyszereket a betegek tartósan, akár 20-25 évig is szedik, és az érintett 45-50 éves nők egészségi állapota az átélt betegségek illetve a különböző egészségrontó szokások (például: dohányzás, alkoholizmus) miatt gyakran nem kifogástalan.

A protokollt a beteg nőgyógyászati vizsgálatával kezdjük (citológia + kolposzkópia + mamma manuális vizsgálata történik) és a nőgyógyásznál fejeződik is be, a kezelés előírásával, és a kontroll megbeszélésével. Véleményünket a családorvoshoz írott szakorvosi összefoglaló zárójelentésben összegezzük.

A kórház Röntgen Osztályán nőgyógyászok végzik a kismence rutin ultrahangvizsgálatát, az endometrium kolor-Doppler vastagság mérését, és a függelékek ellenőrzését. Van ahol ezt nem tartják fontosnak, mert az általuk ellenőrzött népcsoportnál ritka az endometrium-karcinóma, illetve nem bíznak a szonográfiában [2]. Kórházunk laboratóriuma a vérkép mellett számos elektrolitot és enimet ellenőriz, így a szérum kalcium és foszfor tartalmát, továbbá meghatározza a glükóz-, a koleszterin-, a HDL-koleszterin-, a triglicerid, az alkalisus foszfatáze, a gamma GT, az ALT, az AST, az urea-nitrogén, a bilirubin de emellett a vizelet kalcium szintet is.

A leletekkel a páciens felkeresi családorvosát, aki az eredményeket értékeli, a beteget megvizsgálja és eltérés esetén részletes belgyógyászati véleményt ad. Mindez azért fontos, mert a kezelés leggyakoribb kontraindikációi belgyógyászati betegségek.

Hormonvizsgálatok a Jahn Ferenc Kórház Izotóp Laboratóriumában készültek. Segítségükkel nemcsak a klimax aktuális stádiumáról nyertünk adatokat, hanem talán még fontosabb, hogy képet kaptunk a páciens pajzsmirigy és mellékvesekéreg működéséről is. Jelenleg – anyagi okokból – hormonvizsgálatokat nincs módunkban végezni. A mammográfiás szűrést a Szent István Kórház Röntgen Osztályán végzik.

Az első jelentkezéskor az osteoporózist – egyéb lehetőség hiányában – Röntgen Osztályunkon lumbális gerinc felvétellel mutattuk ki. (A cikk lezárása óta sikerült betegeink pQCT vizsgálatát megszervezni, s így sokkal pontosabb eredményeket kapunk.) Az eredményt megkonzultáljuk a reumatológiai vizsgálatot végző orvossal, aki az esetleg szükséges kalciumpótlásra is javaslatot tesz.

A panaszok súlyosságát a menopausa-syndroma score kérdőívvel (1. ábra) mértük fel. (Ez a Szt. Margit Kórház Menopausa Ambulanciáján dr. Tóth Károly Sándor és munkatársai által kialakított pontrendszer, a Kupperman index alapján.) Öninterjú módszerrel a betegek válaszoltak a célzatos kérdésekre, és pontozták 0-1-2 ponttal panaszuk súlyosságát és egyben arra is válaszoltak, az illető jelenség kellemetlen-e számukra vagy sem. Ha minden panaszuk nagyon súlyos volt, 42 pontot adtak, ha minden jelenség kínzó volt számukra, tehát minden erre vonatkozó kérdésre „igen”-nel válaszoltak, az 21 pontot jelentett.

MENOPAUSA-TÜNETEK FELMÉRÉSE

Beteg neve: _____

Személyi száma: _____

Lakcíme: _____

Kérjük, válaszoljon az alábbi kérdésekre, a válaszokat karikázza be, a pontokat és az "igen" válaszokat összegezze. Köszönjük!

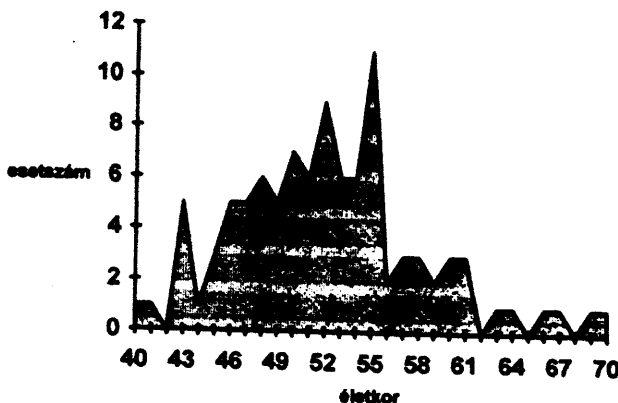
a/Az említett hónapban észlelt-e			b/Igazán zavarja az életvitelt?		
0=nem	1	2	I=igen	N=nem	
1=esetenként					
2=rendszeresen					
1. hűvű érzést?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
2. szívdobogás érzést?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
3. éjszakai izzadást?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
4. alvászavart?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
5. mellkasi fájdalmat?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
6. zibbadást?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
7. fáradékonyságot?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
8. hogy az eddigi munkáját nem tudja ellátni otthonában?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
9. hogy az eddigi munkáját nem tudja ellátni munkahelyén?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
10. gombóc van a torokban, amit nem tud lenyelni?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
11. szorongást?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
12. depressziót?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
13. emlékezetzavart?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
14. ingerlékenységet?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
15. csökként nemi vágyat?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
16. vizeletcsepegést?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
17. hányás, székrekedést?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
18. csont- és ízületi fájdalmat?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
19. fájdalmat a sex kapcsán?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
20. hangymászás-érzést a bőrén?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N
21. bármely más tünetet, amit a változás korával hoz összefüggésbe?	0	1	2	Igazán zavarja?	I N

MENY-Score pontszám: ____ (0-42). Az "I" (igen) válaszok száma: ____ (0-21)

1. ábra A menopausa-syndroma score kérdőív

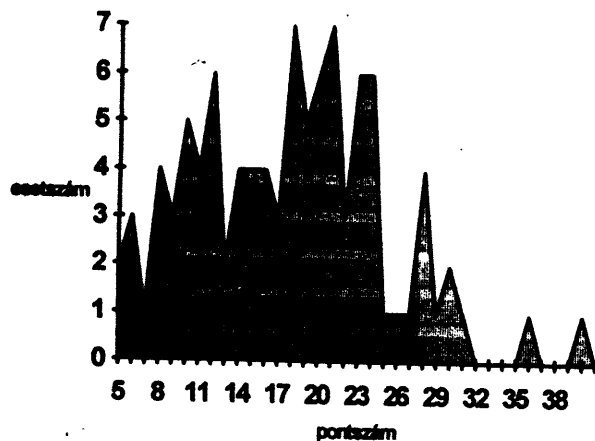
Eredmények

Menopausa Ambulanciánkon jelentkezők átlag-életkora: 52,75 év. A 40 év körüli és alatti betegek szinte kivétel nélkül méh + adnexum eltávolításon estek át, de szokszor egyoldali adnexektómia ellenére is panaszok léptek fel (2. ábra).

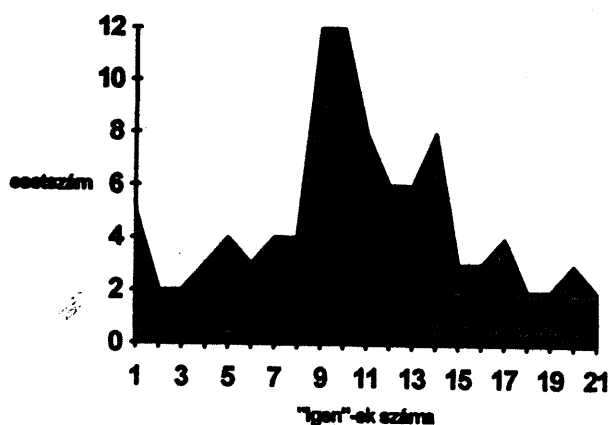

2. ábra A Menopausa Ambulancián megjelent betegek életkora

A kezelés hatásosságának értékelése az ismeretett, speciális kérdőívvel történt, az első jelent-

3. ábra Menopausa-syndroma score pontszám

4. ábra A kérdőív szerinti „igen” válaszok gyakorisága

kezéskor, illetve a későbbiekben kapott pontszámok alapján. Betegeink nagy többsége, mint az a fenti ábrákból (3. és 4. ábra) látható, közepesen erős panaszoktól szenvedett. Ezt mutatja az igen válaszok számának alakulása is. A leggyakoribb panaszokként: a hőhullámok + erős verejtékezés szerepelt, de gyakori volt a szexuális kapcsolat korlátozó [9, 10] hüvelyszárazság, égő érzés is. Megfigyeltük a kevésbé közismert klimaxos panaszok előfordulását is (I. táblázat).

I. táblázat

Kevésbé közismert klimaxos panaszok előfordulása

Klinikai tünetek	Előfordulás
Hátfájás	2
Csontjai fájnak	1
„Nem szeretek társaságba menni...”	2
Borzongás, hidegrázás	3
Türelmetlenség, önmagával nemtörődés	3
Fejfájás	1
Hízás	5
Emlőfájdalom	3

Mammográfias vizsgálattal a betegek közel egyharmadánál fedeztünk fel addig nem ismert emlőelváltozást (II. táblázat). Sajnos hazánkban a nőlakosság töredékénél történik – főleg a szükséges berendezés hiánya miatt – ilyen vizsgálat, pedig az emlőrák korai felismerése sok emberéletet mentene meg.

II. táblázat

A mammográfias vizsgálatok eredménye

Emlők elváltozásai	Esetek száma
Negatív/zsíros involutio	73
Mastopathia	15
Jóindulatú tumor/cysta	9
Carcinoma	0
Cc műtét + irrad. után recidivamentes	1

III. táblázat

Családorvos belgyógyászati szakvéleménye a betegről (egy betegnél több kórkép is fennállhat egyidejűleg)

Klinikai tünetek	Esetek száma
Belgyógyászati eltérés nélkül	45
Hypertonia	32
Asthma bronchiale	2
Vitium	1
Hyperthireosis	1
Hypothireosis	3
Obesitas	3
Ulcus ventriculi	2
Ulcus duodeni	1
Cholelithiasis/cholecystectomy	15
Vizelési panaszok (esetleg már műtve is volt)	1
Colitis chronica	1
Potator	3
Cysta renis	1
Diabetes	6
Angina pectoris	4
Hyperlipaemia	17
Varicositas	8
Nodus haemorrhoidalis	1
Neurosis depressiva	2
Csípőprotézis beültetése utáni állapot	1

A családorvos belgyógyászati szakvéleményét a betegről a III. táblázat mutatja. A változókorral járó hormonhiány szív-, érrendszeri-, illetve anyagcsere elváltozások okozója [11, 12, 13, 14], a hormonok ptólásától az ischémiás szívbetegségek javulása, és az ezeket súlyosbító és részben okozó vérzsírszint javulása várható. Betegeink felénél volt enyhébb-súlyosabb belgyógyászati elváltozás kimutatható. A lakossági ellátás hatás-

fokát mutatja, hogy a laboratórium eltérések szinte kivétel nélkül meglepetés erejével hatottak, de a hipertóniák egy része is csak a menopauza kivizsgálás kapcsán végzett családorvosi vizsgálatnál derült ki.

A menopauzában a csontritkulás kifejlődése az egyik fő veszély [15]. Mivel az oszteoporózist inkább csak megelőzni, mint kezelni lehet, lényeges a rizikó helyes felmérése. Noha csak a betegek egy töredékének volt erre utaló panasza, mégis több mint 60 %-nál találtunk enyhébb-súlyosabb oszteoporózist. Emellett a többnyire 50 év körüli nők kb. 30%-ánál derült ki más, többnyire panaszt még nem okozó gerincelváltozás, amivel a továbbiakban a team reumatológus tagja foglalkozott. Ritkaság volt a teljesen ép gerincet kórisméző röntg lelet (IV. táblázat).

IV. táblázat

Gerinc röntgenvizsgálattal talált elváltozások

Gerinc röntg (osteoporosis...?)	Esetek száma
Nincs osteoporosis	43
Mérsékelt	46
Súlyos	9
Egyéb elváltozások	
Spondylosis	18
Discopathia	13
Nyaki lordosis kiegyenesedett	4
Csigolya alsó zárólemeze összeroppant	1
„Csigolya hátra/előre csúszott”	11

V. táblázat

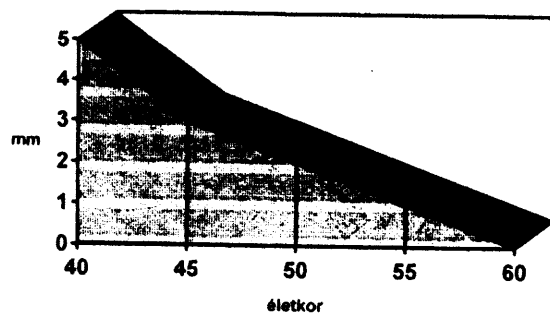
A nőgyógyászati- és a hüvelyi ultrahangos vizsgálat eredménye n=98

Az uterus	Az adnexumok
Eltávolítva 18	Eltávolítva 15
Eltérés nélkül 76	Eltérés nélkül 76
Kóros (myoma) 4	Kóros (cysta) 7

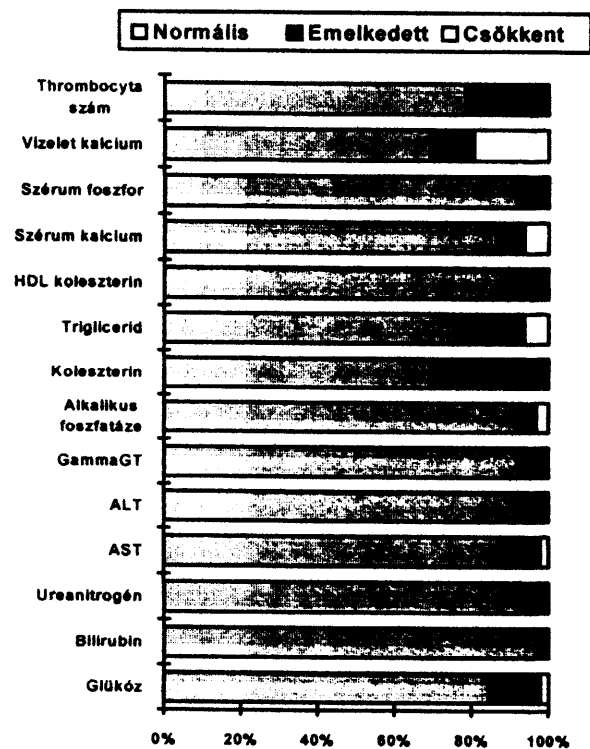
A nőgyógyászati- és a hüvelyi ultrahangos vizsgálat eredményei az V. táblázaton láthatók. 20% körül mozog a különböző okokból csonkító műtéten átesettek száma. A nőgyógyászati vizsgálat és a rutinszerű hüvelyi ultrahangvizsgálat is hozott meglepetéseket. Néhány panaszmentes, magát egészségesnek gondoló nőnél elváltozásokat találtunk. A hüvelyi ultrahangvizsgálat nagy segítséget nyújt az endometrium és ovárium malignomák kiszűréséhez, és segít hormonpótlás eredményességének megítélésében is [5, 6, 7, 8].

A vizsgálat szinte szövettan értékű, hisz 8 mm méhnyálkahártya vastagság alatt nem valószínű endometrium karcinóma. Saját méréseink alapján összeállítottuk a méhnyálkahártya életkorfüggő átlagos vastagságát a klimakteriális panaszokkal jelentkező betegeknél (5. ábra).

A laboratóriumi vizsgálatok a betegek több, mint felénél májkárosodást, illetve cukor- vagy vérsíryanagcsere eltérést mutattak. A páciensek egy részénél Ambulanciánkon végeztek először ilyen átfogó kivizsgálást, s ennek eredményeként a kóros eltérést mutató betegek egy része rögtön belgyógyászati osztályra került (6. ábra).

5. ábra A méhnyálkahártya átlagos vastagsága klimakteriális panaszokkal jelentkező betegeknél. (trend görbe)

6. ábra A laboratóriumi vizsgálatok eredménye

A költséges hormon vizsgálatokat csak a betegek egy részénél végezhetjük el. Legtöbbször a várt eredményt (magas gonadotrop – alacsony perifériás hormonszint) kaptuk (VI. táblázat).

VI. táblázat

17 betegnél történt hormon vizsgálat leletei

LH+FSH szint		E2+progeszteron szint	
LH+FSH emelkedett	14	Nem mérhető	4
LH+FSH normális	2	csökkent	6
LH norm+ FSH emelkedett	1	normális	7

Ambulanciánk a betegek kezeléséről a családorvosnak szakorvosi zárójelentést küldött, megköszönve együttműködését, javaslatot téve a beteg további közös kezelésére, és megjelölve a nőgyógyászati kontrollvizsgálat ideális időpontját.

Megbeszélés

Az elmúlt évtizedekben a hormonpótló kezelés mind szélesebb körben terjedt el a mindennapi gyakorlatban. Jelentőségét fokozza, hogy a korszerű orvosi ellátásban a megelőzés mind fontosabb szerepet kap.

Minden megelőző programban, és így a menopausa ambulanciákon is nagyon lényeges a panaszok gondos felmérése.

Tapasztalatunk szerint szokszor nehéz eldönteni, fennáll-e hormonhiány, mennyire működőképes a petefészek. Féloldali függelék eltávolítás után is bizonytalan lehet a hormontermelés, viszont gyakran a betegek hormonhiánnyal össze nem függő panaszok miatt is hormonpótlást kértek. Végül nem szabad elfelejteni, hogy a beteg gyakran a súlyos csonttriturációba torkolló hormondeficitről sem vesz tudomást, mert esetleg nincsenek figyelmeztető hõhullámjai. Mindezekben a esetekben nagyon hasznosnak tartjuk a jelentkező betegek hormonális kivizsgálását és a vizsgálat megismétlését a kezelés alatt.

Közismert, hogy bár a petefészek ösztrogén termelése megszűnik, az androgén szintézis csak mintegy 40%-kal csökken [4], és ez a mellékvese adrenális androgén termelésével androgén túlsúlyt okozhat. A zsírszövet aromatáz enzime az androgénekből ösztroint szintetizál úgy, hogy az androgének „A” gyűrűjét benzolgyűrűvé alakítja. Az ösztroin tovább alakul biológiailag jóval hatékonyabb ösztradiollá. Ez csökkenti a hormon deficitet. A kiegyensúlyozatlan ösztrogén hatás veszélyes lehet az endometriumra és az emlőre, ezért főleg a túlsúlyos nőknél fontos a hormonális status pontos ismerete.

Az alapos kivizsgálás egyfajta felmérése az

érintett korosztályok egészségügyi állapotának, emellett számos addig nem ismert morfológiai (nemi szervi- illetve emlő-) és laboratóriumi elváltozás derült ki a vizsgálatok során. Megítélésünk szerint feltétlen szükséges lenne 50 év felett általános endokrin és belgyógyászati szűrővizsgálatot végezni, mert mint ez a kevés eset is mutatja, az emberek 30 százaléka nem is tud betegségeiről.

Kiemeljük, hogy az időben megkezdett kezelések jelentős összeget takarítanak meg a társadalombiztosítás számára a különböző, hormonkiesésre visszavezethető kórképek csökkenése révén. A társadalombiztosítás jobban járna, ha a veszélyeztetett korú nőknek ingyen, vagy minimális térítésért biztosítaná a hormonpótló kezelést, és így csökkentené a hormonhiány következtében kórházi ápolásra szoruló betegek számát.

Irodalom

- [1] MacLennan AH. Running a menopause clinic. *Baillieres Clin Endocrinol Metab* 1993; 7: 243-53.
- [2] Pardo J, Kaplan B, Neri A, Blum M. Clinical and laboratory work-up prior to hormone replacement therapy in postmenopausal women. *Clin Exp Obstet Gynecol* 1992; 19: 215-7.
- [3] Andrews WC. The transitional years and beyond. *Obstet Gynecol* 1995; 85: 1-5.
- [4] Marton I, Petõ Zs, Herczegh Sz. Hormonpótlás menopausában. *Orv Hetil Suppl I.* 1995; 135: 451-455.
- [5] Dancsó J, Cseh I, Juhász Gy, és mtsai. Ciklikus hormonpótló kezelés hatása az endometrium vastagságára postmenopausában. *Magy Nõorv L* 1995; 58: 65-68.
- [6] Goldstein SR. Use of ultrasonohysterography for trial of perimenopausal patients with unexplained uterine bleeding. *Am J Obstet Gynecol* 1994; 170: 565-70.
- [7] Castelo Branco C, Puerto B, Duran M, és mtsai. Transvaginal sonography of the endometrium in postmenopausal women: monitoring the effect of hormone replacement therapy. *Maturitas* 1994; 19: 59-65.
- [8] Brandner P, Gnirs J, Neis KJ, és mtsai. Der Stellenwert der Vaginosonographie in der non-invasiven Beurteilung des Endometriums am postmenopausalen Uterus. *Geburtsh u Frauenheilk* 1991; 51: 734-740.
- [9] Lux E. A nõ második metamorfózisa. *Orvosképzés* 1993; 68: 127-130.
- [10] Aszódi Á, Aszódi I, Berkó P. A klimaktérium szociológiai vonatkozásai. *Orvosképzés* 1993; 68: 115-120.
- [11] Radford NB. Southwestern Internal Medicine Conference: postmenopausal estrogen supplementation: a cardiologist's perspective. *Am J Med Sci* 1994; 308: 63-73.
- [12] Szendei Gy. Hormonális és anyagcsereváltozások a klimaktériumban. *Orvosképzés* 1993; 68: 121-123.
- [13] Szűcs J. Cardiovascularis megbetegedések és a nõi hormon kezelés. *Orv Hetil Suppl I.* 1995; 135: 455-457.
- [14] Korányi L. A klimaktérium hatása a szénhidrát anyagcserére. *Orv Hetil Suppl I.* 1995; 135: 457-459.

[15] Holló I. Az osteoporózisra vonatkozó legfontosabb ismeretek vázlata. Orv Hetil Suppl. I. 1995; 135: 459-462.

Petróczi I, Bagdány S, Jámbor É, Szathmáry Gy, Falusi M, Megyeri A, Tugyi K. *One year experience at our menopause outpatient clinic*

The „Csepel Hospital” runs a menopause outpatient clinic since 1st March, 1994. The authors analyze their first year's experience here. Patients most commonly presented with complaints of: hot flushes with severe sweating, vaginal dryness and burning sensation leading to restricted sexual activity. Approximately one third of the patients had breast changes, undetected prior- and half of them other, moderate to severe systemic disease. Laboratory findings showed deterioration of liver function in more than half of the cases or dis-

turbances in carbohydrate and lipid metabolism. Although some of the patients had complaints regarding the musculo-skeletal system and joints more than 60% of them had mild to severe forms of osteoporosis. 30% of women around 50 years age had pathological vertebral changes without any complaints. We would strongly recommend regular clinical-laboratory screening of the female population above 50 years as well as an early treatment of the derangements, noted.

Social insurance should realize and accept that a reasonable dotation of the drugs' prices used for HRT (hormonal replacement therapy) would prevent the later wast expenses.

Key-words: menopause, HRT, laboratory screening, ultrasound examination

Közlésre elfogadva: 1995. december 18.

KÖZLEMÉNY

Tisztelt Szerkesztőség!

A FIGO 1995. évi Montrealban tartott Kongresszusán a méhnyak- és a szeméremtestrákok stádium beosztásában módosítást fogadott el. A változás az I. stádiumot jelenti mindkét daganat típusnál. Eddig csak egy közleményben (Creasman, WT. Editorial. New Gynecologic Cancer Staging. Gynecol Oncol 1995; 58: 157-158, 1995) került ismertetésre e beosztás. Creasman professzor 1995. december 15-én Budapesten tartott előadása után kérdéseimre megerősítette, a cikkben közölt új beosztás az 1995. évi FIGO Kongresszus óta érvényes és ez használandó.

Kérem, hogy a Magyar Nőorvosok Lapja a daganatos betegségek egységes besorolása érdekében ismertesse az új – alábbiakban leírt – beosztást.

Méhnyakrákok stádiumba sorolása

I. stadium: A rák kizárólag a méhnyakra korlátozódik

I/A A rákos invázió csak mikroszkóppal ismerhető fel. Valamennyi egyéb kiterjedés, még a felszínes invázió is I/B stádiumba sorolandó. I/A stádiumban a stroma invázió mértéke a mélységben 5,0 mm-t, szélességben a 7,0 mm-t nem haladhatja meg. Az invázió mélységét – akár a laphámából, akár mirigyhámából indul ki – a hám basalis membránjától kell mérni. A daganat érbe törése (akár vér-, akár nyirokérbe) a stádium-beosztást nem befolyásolja.

I/A1 A stroma invázió <3 mm, a szélesség <7,0 mm.

I/A2 Stroma invázió mértéke nagyobb, mint 3 mm, de kisebb, mint 5 mm, szélessége <7 mm.

I/B A méhnyakra korlátozódó valamennyi klinikailag látható, valamint az I/A stádiumnál kiterjedtebb mikroszkópos nagyságot meghaladó daganatos elváltozás ide sorolandó.

I/B1 A klinikailag látható daganat kisebb, mint 4 cm.

I/B2 A daganat mérete nagyobb, mint 4 cm.

A stádiumok meghatározása a II-IV. stadiumokban változatlan.

(Mint a fenti fordításból kiderül, az I/B stádiumú daganatok nagyságának meghatározása nem teljesen egyértelmű. Creasman személyes közlése alapján ez a daganat legnagyobb átmérőjét jelenti a klinikai vizsgálat alapján.)

Szeméremtestrákok stádiumba sorolása

I. Stádium: A szeméremtesti vagy gáttáji elváltozás nagysága 2 cm, vagy kisebb. Nyirokcsomó áttét nincs.

I/A A szeméremtesti vagy gáttáji elváltozás nagysága 2 cm, vagy kisebb. A stroma invázió mértéke nem nagyobb, mint 1 mm.

(Az invázió mélysége a bőrön a legfelületebb papillánál a hám-kötőszöveti határtól az invázió legmélyebb pontjáig tartó távolságot jelenti.)

I/B Mint I/A stádium, de a stroma invázió mértéke >1 mm.

A stádiumok meghatározása a II-IV. stadiumokban változatlan.

Lehoczky Ottó dr.